

УДК 37.014.55(477)

З. Б. Лещенко,
начальник відділу кадрово-методичного забезпечення управління освіти Луцької міської ради

Сучасна міська методична служба: відповіді на виклики модернізації освіти

Розкрито зміст роботи міського методичного кабінету в контексті інноваційних тенденцій в освіті. Висвітлено його роль у забезпеченні творчого розвитку педагогів, підвищенні їх професійної майстерності, формуванні інноваційного мислення як важливого чинника здійснення якісних освітніх реформ. Розглянуто нові підходи до змісту науково-методичної діяльності та форм його реалізації.

Ключові слова: модернізація освіти, міський методичний кабінет, форми науково-методичної діяльності, творчий розвиток педагогів, інноваційне мислення.

Leshchenko Z. B. Modern Municipal Methodical Service: the Challenges of Modernization of Education.

The article deals with the content of municipal methodical room in the course of the innovative trends in education. His role

in the creative development of teachers is highlighted, improving their professional skills, forming of innovative thinking as an important factor in the implementation of quality education reforms are covered. New approaches to the content of scientific and methodological activities and forms of its implementation are considered.

Key words: modernization of education, municipal methodical room, forms of scientific and methodological activities, creative development of teachers, innovative thinking.

Постановка проблеми. Освітня галузь завжди реагувала на суспільні зміни, набуваючи ознак модернізації та реформування, спрямованості на тривалі інновації. Поява різнопланових інноваційних тенденцій в освіті супроводжується впровадженням нових підходів у підготовці педагогів, системі післядипломної педагогічної освіти, ставить завдання корекції діяльності міських (районних) методичних кабінетів у напрямі розкриття і розвитку творчого потенціалу вчителя.

Нові виклики для методичних служб усіх рівнів постають у контексті проекту Закону України «Про освіту», концептуального документа реформування середньої освіти «Нова українська школа». Так, у змісті Концепції нової української школи педагогам прогнозується значна академічна свобода: «Учитель зможе готувати власні авторські навчальні програми, власноруч обирати підручники, методи, стратегії, способи і засоби навчання; активно виражати власну фахову думку. Держава гарантуватиме йому свободу від втручання у професійну діяльність» [4].

Сьогодні орієнтиром у науково-методичній діяльності РМК/ММК повинно бути не стільки інформування про наукові досягнення, перспективний досвід, скільки формування готовності педагогів до інноваційної діяльності шляхом самоосвіти, самоорганізації, саморозвитку актуальних професійних компетенцій. Можна стверджувати, що йдеться про необхідність формування нової моделі науково-методичної роботи в міжкурсовий період, пошуку технологічних шляхів формування успішного вчителя, «агента змін». Адже діяльність методичних служб визначається під впливом суспільного усвідомлення, що стан справ у цій підсистемі відбивається на якісних характеристиках освітньої сфери в цілому через кваліфікацію її працівників [2].

Тому закономірно виникають питання щодо місця в системі післядипломної освіти міського/районного методичного кабінету: «Як виконує він свої функції? Чи відповідає його робота потребам сучасної освіти? Яким він повинен стати в найближчому майбутньому?»

Метою цієї статті є розкриття змісту роботи міського методичного кабінету, висвітлення його ролі у творчому розвитку педагогів, підвищенні їх професійної майстерності, формуванні інноваційного мислення педагогічної спільноти як важливого чинника якісних освітніх реформ.

Виклад основного матеріалу. Створення оптимальних, ефективних умов для всебічного безперервного розвитку педагогів, а відтак і вихованців, залежить від якості надання методичних послуг міським методкабінетом (ММК). Він є основою організації методичної діяльності, багатфункціональним центром. Але найголовніша його місія – надавати допомогу педагогам із метою якісної організації ефективного навчально-виховного процесу, формування інноваційного освітнього середовища.

Аналізуючи тенденції сучасного стану та розвитку освітньої галузі в Україні, беручи до уваги чинне Положення про районний (міський) методичний кабінет (центр), ММК управління освіти Луцької міської ради визначає зміст і форми науково-методичної діяльності в контексті таких пріоритетів:

- навчання й розвиток педагогічних кадрів, управління підвищенням їх кваліфікації;
- виявлення, вивчення, узагальнення та популяризація передового педагогічного досвіду;
- підготовка методичного забезпечення для організації навчально-виховного процесу;
- координація діяльності міських методичних осередків, методичних кабінетів навчальних закладів, усіх структурних підрозділів міської методичної служби (ММС);
- налагодження співпраці з вищими навчальними закладами, громадськими організаціями, міжнародного партнерства;
- патронаж і науково-методичний супровід організації та здійснення дослідно-експериментальної діяльності у навчальних закладах міста;
- моніторинг якості загальної середньої освіти з метою створення умов для забезпечення позитивних

змін у розвитку особистості вихованців через підвищення професійної компетентності педагогів.

Науково-методична робота в освітньому просторі міста здійснюється з урахуванням перспектив розвитку галузі, а також виходячи із запитів та потреб педагогічних працівників. Аналіз наукових досліджень у галузі освіти дорослих підтверджує доцільність такого підходу. Т. Сорочан пише: «На сучасному етапі тенденцій посилення взаємодії педагогічної науки з практикою, запровадження інновацій на всіх рівнях освіти, зростання вимог до рівня професіоналізму педагогів зумовлюють нові підходи до визначення напрямів, змісту та технологій цілісного професійного розвитку педагогів, що пов'язано з необхідністю забезпечення визначеної державою стратегії розвитку освіти» [3, 10]. «Але післядипломна освіта, – підкреслює Г. Дмитренко, – може відігравати також іншу, винятково традиційно-допоміжну роль (використовуючи при цьому деякі сучасні методи навчання). У такому випадку вона виокремлюється як підсистема, яка надає освітянські послуги щодо підвищення кваліфікації керівників і фахівців за їхніми потребами» [1, 3]. Однак багаторічний досвід організації професійного розвитку педагогів у міжкурсовий період підтверджує тезу науковця й про те, що про самі ці потреби у підвищенні кваліфікації в умовах невизначеності траєкторії модернізаційних процесів сьогодні не мають чіткого уявлення керівні кадри і фахівці. Іх ще необхідно формувати.

Вважаємо, що ефективність та системність організації методичної роботи визначається насамперед чітким плануванням форм і змісту на навчальний рік, спрямованих на задоволення реальних потреб педагогів навчальних закладів, з урахуванням стратегій модернізації галузі та умов освітнього середовища регіону.

Важливу системоутворювальну роль у плануванні діяльності міського методичного кабінету відіграє єдине проблемне питання «Управлінська компетентність як засіб реалізації завдань освітньої галузі», якому підпорядковані науково-методичні проблеми міських предметних методоб'єднань.

Зокрема, методичні міські осередки працюють над такими проблемними питаннями:

- працівники дошкільця – «Науково-методичні та інноваційні засади забезпечення реалізації державних стандартів дошкільньої освіти»;

- вчителі школи I ступеня – «Підвищення рівня професійної компетентності педагогів через систему методичної роботи з метою активізації усвідомленого саморозвитку»;

- вчителі фізико-математичних дисциплін – «Удосконалення форм і методів організації викладання фізико-математичних наук через урізноманітнення особистісно орієнтованої системи навчання, застосування передових технологій для розвитку творчої особистості кожного учня»;

- вчителі суспільних дисциплін – «Удосконалення теоретичного, методичного, фахового рівня вчителів з питань організації навчання та формування ключових предметних компетентностей учнів»;

- учителі словесності – «Підвищення професійної компетентності вчителів-словесників у процесі здійснення інноваційної діяльності»;

- вчителів іноземних мов – «Використання інноваційних педагогічних технологій на уроках іноземної мови як шлях підвищення професійної компетентності вчителя та формування конкурентоспроможного випускника»;

- педагогів-організаторів, класних керівників – «Сприяння формуванню морально-духовної життєво

компетентної особистості, яка успішно самореалізується в соціумі як громадянин, сім'янин, професіонал»;

- учителів предметів художньо-естетичного циклу – «Використання інноваційних художньо-педагогічних технологій на уроках художньо-естетичного циклу як засобу підвищення ефективності уроку, результативності навчання та загальної культури школярів»;

- учителів природничого циклу – «Створення STEM орієнтованого навчального середовища як сукупність умов для інноваційного розвитку особистості вчителя та учня»;

- вчителів трудового навчання – «Трудове навчання як засіб розвитку трудової компетентності особистості»;

- вчителів фізичної культури та захисту Вітчизни – «Використання творчих можливостей в інноваційній діяльності вчителів для удосконалення форм і методів проведення уроків та позакласних заходів з метою формування в учнів стійкої мотивації щодо систематичних занять фізичною культурою і спортом, ведення здорового способу життя»;

- шкільних бібліотекарів – «Творчий підхід у використанні традиційних форм роботи: від теорії до практики, від практики до успішної бібліотеки».

Міський методичний кабінет координує діяльність методоб'єднань педагогів щодо реалізації цих питань шляхом відстеження дотримання алгоритму роботи над проблемою, зосереджуючи увагу на новому, позитивному вітчизняному та зарубіжному досвіді, на апробованих ефективних формах організації навчально-виховного процесу.

Важлива роль у роботі методичного кабінету відводиться науково-методичній раді, готуючись до якої, методисти, керівники предметних методичних об'єднань, заступники директорів виконують науково-теоретичні, практичні, соціолого-статистичні, моніторингові дослідження. При обговоренні плану діяльності структурних підрозділів міської методичної служби саме на засіданні ради детально аналізуються пропозиції щодо науково-методичних тем, які необхідно дослідити, вивчити, запровадити у практику роботи.

Окрім традиційних функцій, методична рада здійснює координацію і корекцію самоосвітньої роботи вчителів. Активна робота кожного педагога забезпечується через участь у різних формах, зміст яких передбачено планом роботи ММК, організаційному наказі управління освіти «Про структуру міської методичної служби та організації роботи педагогічних працівників у навчальному році». Головними мотиваційними факторами, що сприяють активності педагогів у роботі методичних об'єднань, є надання їм дієвої, практичної допомоги, підвищення педагогічної майстерності, сприяння вибору стратегії організації самостійної роботи, створення ситуації реального моделювання уроку або його фрагмента, розв'язування ситуаційних задач, проведення диспутів, ділових ігор тощо.

Проектуванню самоосвітньої роботи педагогів сприяють майстер-класи, які проводяться з ініціативи методичної служби міста в рамках клубів творчих учителів, педагогічних майстерень, дослідницьких проектів, семінарів-практикумів тощо. Вчитель-майстер виступає в ролі консультанта у межах власної системи роботи, окремих її елементів, адаптованих інноваційних технологій.

Акцентуємо увагу на створенні шкіл молодого педагога, перспективного педагогічного досвіду, опорних шкіл з методичної проблеми, авторських шкіл тощо. Діяльність таких методичних осередків

регламентується відповідними положеннями; зміст і результати роботи розглядалися на засіданнях науково-методичної ради ММК, колегії управління освіти Луцької міської ради. Керівництво цими школами здійснюють керівники навчального закладу, заступники директорів із відповідного напрямку діяльності, педагоги, які обираються науково-методичною радою з числа найбільш авторитетних фахівців. Результативність науково-методичної роботи (укладання методичних рекомендацій, інформаційних матеріалів, навчальних посібників, створення кейсів, відеотек тощо) забезпечується через діяльність творчих груп учителів різних фахів.

Пріоритетним напрямом роботи ММК є супровід інноваційної діяльності та дослідно-експериментальної роботи регіонального і всеукраїнського рівнів у загальноосвітніх навчальних закладах (діє 21 експериментальний заклад регіонального рівня, п'ять – всеукраїнського). Зазначимо, що реалізація інноваційних проектів, експериментальної роботи здійснюється у співпраці з науковими установами області (Волинський ІППО, СНУ, ЛНТУ), вищими навчальними закладами НАПН України, профільного міністерства. Така взаємодія забезпечує системний підхід розвитку готовності вчителів до інноваційної діяльності відповідно до викликів часу, досліджень сучасної педагогічної науки та запитів освітньої практики.

Завдання, які вирішує методична служба міста, потребують створення комплексної моделі психолого-педагогічного супроводу. Тому важлива роль у структурі ММК відводиться міському Центру практичної психології та соціальної роботи (МЦППСР). Цілі його діяльності полягають у:

- методичному забезпеченні діяльності соціально-психологічних служб освітніх закладів;
- сприянні та наданні якісних соціально-психологічних послуг усім учасникам навчально-виховного процесу в дошкільних закладах, школах, позашкільних установах;
- забезпеченні наступності соціально-психологічного супроводу дитини від дошкільного до початкового навчання, у перехідних вікових періодах та кризових станах;
- здійсненні аналізу, оцінки і прогнозу розвитку соціально-психологічної служби, участь у формуванні освітньої політики в місті.

Діяльність Центру сприяє розвитку особистості педагога з використанням різноманітних форм індивідуальної та групової психологічної роботи, що включають елементи психологічного навчання й корекції, мають характер підтримки суб'єктів та допомоги у подоланні проблем і труднощів професійного характеру, налагодження соціальної взаємодії тощо.

Важливе значення має психолого-медико-педагогічна консультація, яка функціонує в структурі ЦППСР при ММК управління освіти:

Її діяльність зорієнтовано на:

- виявлення, облік, діагностичне обстеження дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку, віком до 18 років;

- направлення їх до спеціальних дошкільних та загальноосвітніх навчальних закладів, лікувальних закладів відповідного типу, установ і закладів системи праці й соціального захисту населення;

- надання індивідуальної корекційної допомоги та добір відповідних програм навчання цієї категорії дітей;

- консультування батьків (осіб, які їх замінюють), педагогів, медичних працівників з питань навчання, виховання, соціальної адаптації та інтеграції в суспільне життя дітей із відхиленнями у психофізичному розвитку;

- просвітницьку діяльність серед населення.

Багаторічний досвід цієї структури свідчить, що правильно дібрані методи психологічної допомоги з урахуванням індивідуально-психологічних особливостей дітей і підлітків позитивно впливають на динаміку їх розумового й особистісного розвитку.

Аналізуючи ефективність роботи ММК, розуміємо, що зміни, які відбуваються у системі освіти, часом унеможливають оперативне реагування на зумовлені трансформації. Надійною допомогою та платформою у цьому напрямі є сайт управління та інформаційно-методичний вісник «Освітні горизонти». Маючи у своєму арсеналі дієвий досвід організації методичної роботи, розуміючи унікальність новаторських методик талановитих педагогів, пропагуємо їх серед освітян Луцька, Волині, України.

Працівники ММК активно беруть участь та сприяють участі вчителів у різного плану заходах: конференціях, семінарах, тренінгах. Значним ресурсом публічних презентацій напрацювань освітян міста залишається виставка навчально-методичних видань «Творчі сходи педагогів». На міську минулорічну представлено 546 робіт, із них 155 у чотирьох номінаціях презентовано на «Творчі сходи педагогів Волині». Традиційним стало демонстрування інформації про міську виставку в передачі «Грані» Волинської державної телерадіокомпанії.

Висновки. Отже, важливість методичної служби для координації діяльності керівних кадрів закладів та установ освіти міста, для супроводу професійної діяльності педагогічних працівників, їх творчого зростання, атестації – незаперечна, якщо вона має системний, плановий та інноваційний характер. Від її працівників, їх освітньо-кваліфікаційного рівня залежить ефективність взаємодії всіх структурних підрозділів міської методичної служби, реалізація проблемних питань методичних об'єднань педагогів та завдань галузі в цілому. Тому на часі – якісне підвищення фахової майстерності методистів ММК, оновлення їх підходів до організації роботи.

Ми усвідомлюємо: реформи в освіті вимагають змін і в діяльності ММК. Настав час і для реформування методичної служби. Цю реформу треба здійснювати системно. Успіх діяльності ММК залежить від співпраці з вищими науковими інстанціями, від міжнародного партнерства. Це стане науковим підґрунтям подальшого функціонування методичної служби, запровадження у практику перспективного педагогічного, методичного досвіду.

Література

1. Дмитренко Г. Післядипломна освіта як реалізатор людиноцентричної модернізації національної системи освіти [Текст] / Г. Дмитренко // Післядипломна освіта в Україні. – 2015. – № 2. – С. 3–9.
2. Луговий В. Управління підготовкою педагогічних кадрів у системі вищої школи [Текст] / В. Луговий // Післядипломна освіта в Україні. – 2013. – № 2. – С. 6–9.
3. Сорочан Т. Післядипломна освіта: можливі відповіді на виклики модернізації [Текст] / Т. Сорочан // Післядипломна освіта в Україні. – 2013. – № 2. – С. 9–12.
4. Концептуальні засади реформування середньої освіти «Нова українська школа» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://mon.gov.ua/Новини%202016/08/17/mon.pdf>